

JOAN ALBERT BAN (HAARLEM)
[AAN CONSTANTIJN HUYGENS (OEFFELT)]
20 AUGUSTUS 1641
2827

Antwoord op Huygens' brief van 14 augustus 1641 (2817).

Samenvatting: Ban schrijft dat hij ziek is geweest en daarom lange tijd niets van zich heeft laten horen. Het nieuwe boek van Doni zal hij bestuderen, al kost het hem veel moeite.

Over een antwoord van Huygens is niets bekend. Ban schreef opnieuw op 18 oktober 1641 (2894A).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37. 14: brief (dubbelvel, 20x31cm, ab | -; apograaf).

Vroegere uitgave: Worp 3, nr. 2827, p. 217: samenvatting.

Namen: Giovanni Battista Doni; Pieter Post.

Titels: *Annotazioni sopra il compendio* (Doni 1640); *Compendio del trattato* (Doni 1635).

Glossarium: musicus (muzikaal).

Transcriptie

Justè mecum expostulas, illustris atque nobilissime Hugenì, cum à conditionali ratione ordiris, inquiens: 'si vales, malè est quod promissa non impleas.' Si enim mirabilis est conjunctio, ut vulgò dicitur; sanè tam mirabilis est, ut tibi ex tempore respondam. Si valuisssem, promissis implendis non defuissem. Nunc ergo qui valeam audi. Quartò recidivam passus sum. Tertio convalui, quartà autem hac vice qui convaleram adhuc non video. Ita enim et plethora, et cacochymia prædominante bile me susque deque cruciant, ut angustia sint undique, quas nec dietâ accuratissimâ superare valeo, præcipuè dum canicula ardentioris solis injurias in corpus humoresque desæviendo auget. Unde contrariarum qualitatuum luctæ acerbissimæ nec quietem permittit laboranti. Tantum abest ut aliquid valeam, vel aliquid libeat, ut potius exclamer cum divino orientis philosopho: ¹'Tædet animam meam vitæ meæ.' Accedunt phlegmone, schyrrus, abscessus, antrax et nescio quid non malorum successive pullulans. Alii à vitâ sedentariâ, alii à nimis studiis caussam statuunt; ego vero ab incommodis adolescentiæ et injuriis itinerum frequentissimis et vigiliis ad plusculas noctes studiorum gratiâ productis omnia oriri autumo, maximè cum exercitatio corporis rarior nunc sit ad exhaustiendos humores; imo vehementia quævis exercitia ferre nequeam. Non libet comedere, potus vero omnis ac quicumque allubescit et sapit, sed non semper conducit et plerumque obest.

Ita miserè vivo, vel medicè vivo, quia miserè vivo. Non deest animus studiis et præcipue musicis, si vires suppetere et sanitas. Ego quidem jam dudum meditabar literas ad te valetudinis meæ indices, sed postea videbatur importunam fore malorum meorum narrationem, quæ præterquam tuis votis non satisfaceret, insuper et tædium oblectationis loco afferre posset. Postio itaque rem commisi, ex cujus relatione forte nunc à conditionali valetudinis meæ statu exorsus es. Cæterum quantum me languentem literæ tuæ cum transmissis libris ex unâ parte recreaverint et ex alterâ parte perculerint, explicare | b | satis nequeo, cum me tui observantissimum longior remora affatim excruciet, et musicæ studiosissimum Doni novissimus fœtus (priorem enim dudum habui) ad laborem excitet. Vides animum in re malâ bonum, imò optimum. Sed replicat mihi nonnemo:

²Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ.

1. Job 10:1: 'Tædet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.'

2. Horatius, *Ars poëtica*, 385.

Fateor serviendum est naturæ, tempori et scenæ. Serviendum est et huic scenæ inofficiosissimæ. Sed velim tu ita mecum exposcere valeas, ut morbum hunc aliosque succedaneos eorumque radices funditus evellas. Vale, vir nobilissime, et Bannio tuo ³satiscenti compatere. Harlemi, XIII Kalendis Septembribus MDCXLI.

⁴Tuus servus
J. Alb. Bannius, 1641.

Vertaling

Terecht beklagt u zich, edele Huygens, wanneer u begint met een voorwaardelijke redenering, zeggende: 'Als u gezond bent, is het slecht dat u het beloofde niet nakomt.' «Als» is immers een wonderbaarlijk voegwoord, zoals men zegt; even wonderbaarlijk is het dat ik u meteen kan antwoorden. Als ik gezond was geweest, zou ik niet tekort zijn geschoten in het verrichten van het beloofde. Hoor dus nu iemand die wat beter is. Voor de vierde maal ben ik ziek geworden. Na de derde keer was ik weer beter geworden, maar deze vierde keer zie ik dat nog niet gebeuren. Ik word immers gekweld door teveel bloed en rotting, terwijl ook de gal voortdurend opspeelt, zodat ik me overal benauwd voel, wat ik zelfs met een uitgewogen dieet niet kan overwinnen, vooral niet nu de hondsdagen daaraan nog de ongemakken van de felle zon toevoegen, die in het lichaam en de sappen uitrazen. Vandaar dat de heftige strijd tussen verschillende kwaliteiten de zwoegende geen rust gunt. In plaats van dat ik tot iets in staat ben, kan ik beter met de goddelijke ⁵filosoof uit het Oosten roepen: ⁶'Mijn ziel heeft een afschuw van het leven.' Daarbij komen nog een ontsteking, een zweer, een abces, een puist en ik weet niet wat voor vervelends steeds weer opduiken. Sommigen wijten dat aan mijn zittend leven, anderen aan mijn teveel aan ijver; ikzelf meen dat alles wordt veroorzaakt door de ongemakken van de volwassenheid en de gevolgen van talrijke reizen en het doorwaken van nachten ten behoeve van mijn studies, vooral nu de oefening van het lichaam niet meer in staat is om de sappen te verminderen; een krachtige oefening kan ik niet meer verdragen. Ik kan niet eten; wel smaken allerlei dranken mij, maar niet altijd tot genoegen en soms zelfs ten nadele.

Zo leef ik ongelukkig, of ziek omdat ik ongelukkig ben. Niet dat de zin om te onderzoeken niet aanwezig is, vooral niet met betrekking tot de muziek, als de krachten en de gezondheid maar niet tekort schoten. Al lang heb ik overwogen u een brief te schrijven om u over mijn gezondheid in te lichten, maar een opsomming van mijn kwalen leek mij ongepast, die bovendien uw wensen niet zou vervullen, en bovendien verveling in plaats van genoegen zou kunnen brengen. Daarom heb ik de zaak aan [de heer Pieter] Post toevertrouwd, uit wiens relaas u nu geheel op de hoogte bent van de voorwaardelijke stand van mijn gezondheid. Hoezeer uw brief met de meegezonden boeken mij aan de ene kant verlichten en aan de andere kant doorzeven, kan ik niet genoeg duidelijk maken, omdat het lange uitstel mij in mijn toewijding aan u tot het uiterste pijnigt, en de nieuwste muzikale ⁷spruit van [de heer Giovanni Battista] Doni (de ⁸eerste bezit ik immers al lang) mij tot werk aanzet. U ziet een goede, ja zelfs beste geest in moeilijke omstandigheden. Maar iemand zegt mij:

⁹U zult niets zeggen noch doen tegen de wil van Minerva.

Ik erken dat men zich moet onderwerpen aan de natuur, de tijd en de omstandigheden. Zelfs aan deze stuitende situatie moet men zich onderwerpen. Maar ik zou willen dat u met mij in staat zou zijn om deze ziekte en de

3. Ban lijkt hier een neologisme 'satiscenti' (tevreden stellen) te gebruiken.

4. Kwalificatie en ondertekening autograaf.

5. Job.

6. Job 10:1: 'Mijn ziel heeft een afschuw van het leven, ik wil mijn klacht de vrije loop laten en spreken in de bitterheid van mijn ziel.'

7. Giovanni Battista Doni, *Annotazioni sopra il compendio* (Rome 1640).

8. Giovanni Battista Doni, *Compendio del trattato* (Rome 1635).

9. Horatius, *Ars poetica*, 385: 'U zult niets zeggen noch doen tegen de wil van Minerva [dat wil zeggen, tegen de eigen overtuiging in].'

nog volgende met wortel en tak uit te roeien. Vaarwel, edele heer, en heb medelijden met uw u tevreden stellende Ban. Haarlem, 20 augustus 1640.

Uw dienaar
Joan Albert Ban.
